

# Intern controleplan 2018

## Inhoudsopgave

|    |                                             |    |
|----|---------------------------------------------|----|
| 1. | INLEIDING .....                             | 3  |
| 2. | ALGEMENE ASPECTEN VAN INTERNE CONTROLE..... | 6  |
| 3. | CONTROLEAANPAK .....                        | 9  |
| 4. | VERSLAGLEGGING EN RAPPORTAGE .....          | 10 |
| 5. | PLANNING.....                               | 11 |
|    | BIJLAGE I .....                             | 12 |
|    | BIJLAGE II .....                            | 18 |

# 1. Inleiding

Het college is op basis van artikel 212 en 213 van de Gemeentewet verplicht te zorgen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Deze toetsing vindt plaats aan de hand van het intern controleplan.

## 1.1 Doelstelling intern controleplan

Het doel van interne controle is om op een gestructureerde manier aan te geven welke stappen wij nemen om vast te stellen in hoeverre de organisatie 'in control' is. 'In control zijn' betekent concreet:

- Betrouwbaarheid van de financiële informatievoorziening;
- Naleving van relevante wet- en regelgeving;
- Effectiviteit en efficiency van de bedrijfsprocessen.

Het intern controleplan van 2018 heeft primair tot doel om de (financiële) rechtmatigheid en getrouwheid vast te stellen.

De interne controles voor de kortere termijn zijn en blijven primair gericht op het aantonen van de getrouwheid van de cijfers en de financiële rechtmatigheid van de gemeentelijke activiteiten. Wij willen op termijn de scope van de interne controle ook langzaam wat breder leggen. De risico-analyse is nu vooral gebaseerd op de posten uit de jaarrekening. In de toekomst willen we ook breder gaan kijken door ook bijvoorbeeld projectrisico's mee te nemen. In 2018 zullen we hier nog geen aandacht aan schenken, omdat interne controle nog niet is ingebed in onze organisatie.

Binnen de huidige interne controlemaatregelen ligt de focus niet op doelmatigheid. Indien in de administratieve organisatie eventueel gebreken en/of verbeteringen worden gesignaleerd die kunnen leiden tot meer effectiviteit en efficiency, nemen wij dit op in onze rapportage.

Wij voeren de interne controle primair voor onze eigen organisatie en in ons eigen belang uit. De accountant maakt hier vervolgens gebruik van. Daarom stemmen wij dit intern controleplan goed af met de accountant.

## 1.2 Ontwikkelingen op het gebied van interne controle

De volgende ontwikkelingen zijn van invloed op de inrichting en uitvoering van de interne controle.

### *Digitalisering*

Veel processen binnen de gemeentelijke organisatie zijn gedigitaliseerd. Denk bijvoorbeeld aan zaakgericht werken. De toenemende digitalisering vraagt om beveiliging van de informatievoorziening. In 2018 ligt de focus van interne controle IT vooral op de financiële rechtmatigheid en richten wij ons op de algemene IT-beheersmaatregelen en betrouwbaarheid van lijstwerk.

IT-beheersmaatregelen betreffen o.a. changemanagement, autorisatiemanagement, incidentenmanagement. Betrouwbaarheid lijstwerk heeft betrekking op rapportages uit onze systemen die we gebruiken bij onze controles. Daarvan willen we weten of deze rapportages aansluiten met de gegevens uit de bronapplicatie.

### *Doorontwikkeling interne controlefunctie*

Onze gemeente heeft de ambitie de interne controle naar een hoger niveau te brengen. In de ideale situatie hebben wij drie controlelijnen:

- Interne beheersingsmaatregelen in de werkprocessen zelf (1<sup>e</sup> lijn).
- Controle door financiële medewerkers en adviseurs control (2<sup>e</sup> lijn)
- Verbijzonderde interne controle door medewerker interne controle, onafhankelijk van het proces (3<sup>e</sup> lijn).

Op dit moment toetst de verbijzonderde controle op veel gebieden zelf alle beheersmaatregelen. We streven ernaar dat de focus van interne controle verschuift naar het toetsen van de werking van de beheersmaatregelen in de 1<sup>e</sup> of 2<sup>e</sup> lijn<sup>1</sup>. De verbijzonderde interne controle kan dan effectiever worden ingezet. Omdat interne controle nog niet is ingebed in onze organisatie, is dit een proces dat in kleine stappen wordt gezet.

#### *Normenkader en procesbeschrijvingen*

Met het schrijven van dit Intern controleplan 2018 is ook het normenkader geactualiseerd.

Met ingang van 2018 zullen wij voor zoveel mogelijk processen de interne controlewerkzaamheden gedurende het jaar uitvoeren. De belangrijkste voordelen hiervan zijn dat wij eerder kunnen leren van geconstateerde bevindingen en de werkzaamheden beter gespreid over het jaar worden uitgevoerd. In onze aanpak wordt het actualiseren van de werkprocessen meegenomen.

#### *Centraliseren interne controle*

Wij vinden het belangrijk dat interne controles uniform en eenduidig worden uitgevoerd. Daarnaast bestaat er behoefte meer kennis te delen en achterwacht te regelen. Daarom zal vanaf 2018 de interne controlemedewerker die voorheen onder de afdeling Samenlevingszaken viel, overgaan naar de afdeling Dienstverlening i.c. team Advies. Daarmee is een belangrijk deel van de interne controle (de 3<sup>e</sup> lijn) gecentraliseerd en kunnen de controles meer onafhankelijk worden uitgevoerd. De interne controles binnen de afdeling Samenlevingszaken die uitbesteed zijn aan derden, blijven vooralsnog onder die afdeling vallen.

#### *Controleaanpak zorgdomein*

Vanaf 2017 voert de gemeente zelf de administratie van de jeugdzorg. Dit verliep niet zoals gepland, waardoor er gedurende het jaar 2017 geen interne controlewerkzaamheden konden worden uitgevoerd. Daarnaast steunden we voor de levering van de zorg, voor zowel WMO als jeugd nog vooral op de controleverklaring van de zorgaanbieders. Ook in 2018 zullen we nog gebruik moeten maken van de controleverklaringen van de zorgaanbieders.

Wel gaan wij in 2018 stappen zetten om de prestatielevering zoveel mogelijk zelf aan te tonen. Vooral door het inzetten van een mix van controlemaatregelen. Daarbij moet gedacht worden aan gespreksverslagen van herindicaties of keukentafelgesprekken waarin zichtbaar aandacht wordt besteed aan de levering van de zorg (prestatieverklaring cliënt), beoordeling klachtenregistratie, houden van klanttevredenheidsonderzoek, goede vastlegging van gesprekken met zorgaanbieders door het contractteam. In dit proces zullen we nauw optrekken met onze accountant, om de controleaanpak goed met hen af te stemmen.

#### *Doorkijk 2019 en verder*

Er staat een wetswijziging op de agenda waarbij het college vanaf 2021 een rechtmatigheidsverklaring moet afgeven, het zogenoemde 'in control statement'. De gedachte achter de wetswijziging is dat de politieke aanspreekbaarheid van het college toeneemt als dit bestuursorgaan de rechtmatigheidsverklaring afgeeft. De discussie over rechtmatigheid kan dan plaatsvinden tussen college en gemeenteraad en niet tussen gemeenteraad / college en accountant.

---

<sup>1</sup> Interne controle in de 1<sup>e</sup> lijn betreft de beheersmaatregelen die in de werkprocessen zijn opgenomen. Interne controle in de 2<sup>e</sup> lijn betreft bijvoorbeeld controle op aansluitingen door adviseurs. Controle in de 3<sup>e</sup> lijn betreft de verbijzonderde interne controle door adviseurs die onafhankelijk van het werkproces zijn.

De verantwoordelijkheid van de accountant wordt dan te toetsen of de rechtmatigheidsverklaring van het college aanvaardbaar is. De streefdatum om deze wijziging in te voeren ligt op 1 januari 2021. De bedoeling is in de toekomst de interne controle integraal onderdeel te laten zijn van onze werkwijze, zodat we te zijner tijd klaar zijn voor het in-controlstatement.

De verwachting is dat per 1 januari 2021 ook de Omgevingswet in gaat. Deze nieuwe wet is bedoeld om de wet- en regelgeving rond het aanvragen van vergunning sterk te vereenvoudigen. Deze wet zal alle regelgeving op het gebied van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water bundelen. Naar aanleiding hiervan moet worden nagegaan wat de gevolgen hiervan zijn voor de processen en in het verlengde daarvan voor de interne controle. Omdat de wet is uitgesteld tot 2021 en intern de processen in 2018 nog niet zullen worden aangepast, heeft dit geen effect voor de interne controle 2018.

### 1.3 Opvolging bevindingen voorgaande jaren en accountant

Het uitgangspunt van de gemeente is om de aanbevelingen van de interne controle en de accountant zoveel mogelijk op te volgen. Indien aanbevelingen niet worden opgevolgd, zal dit moeten worden beargumenteert.

Van iedere controle wordt een controlememo gemaakt, waarin de aanbevelingen van voorgaande jaren en de accountant worden benoemd. In dit memo wordt aangegeven wat met de aanbeveling is gedaan.

### 1.4 Opbouw controleplan

In dit controleplan worden de algemene aspecten van interne controle behandeld in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de aanpak van de controle. Hoofdstuk 4 gaat over de rapporteringsvereisten. In hoofdstuk 5 is de planning opgenomen.

## 2. Algemene aspecten van interne controle

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke aspecten van belang zijn bij de opzet en de uitvoering van interne controles.

### 2.1 Normenkader

Het normenkader is de leidraad voor de rechtmatigheidscontrole binnen de gemeente. Het betreft een inventarisatie van de relevante regelgeving van hogere overheden en die van de gemeenten zelf. Uiteraard zijn alleen wet- en regelgeving en verordeningen van belang die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen.

Het normenkader wordt door de raad, gelijktijdig met het vaststellen van het controleprotocol, vastgesteld. Het normenkader wordt jaarlijks geactualiseerd.

Het controleprotocol geldt voor de duur van de overeenkomst met de accountant (boekjaren 2016-2018 met de optie tot verlenging met 2 keer 1 jaar) en hoeft, als daar geen aanleiding toe bestaat, niet jaarlijks opnieuw vastgesteld te worden. Het normenkader is als bijlage bij dit controleplan gevoegd.

### 2.2 Risicoanalyse

We kiezen voor een op risicoanalyse gebaseerde controleaanpak. Aan ieder bedrijfsproces wordt een risicoscore toegekend: hoog of laag. De kwalificatie van het risico is afhankelijk van de financiële omvang van het proces en het risico op fouten/onjuistheden van materieel belang.

Bij het vaststellen van het controleprotocol stelt de raad de goedkeurings- en de rapporteringstolerantie vast. Dit is de omvang van geconstateerde fouten die leidt tot een goed- of afkeurende controleverklaring of tot opnemings ervan in het verslag.

#### *Goedkeuringstoleranties*

De volgende goedkeuringstoleranties zijn van toepassing:

| Toleranties                            | Strekking accountantsverklaring |           |                    |           |
|----------------------------------------|---------------------------------|-----------|--------------------|-----------|
|                                        | Goedkeurend                     | Beperking | Oordeel-onthouding | Afkeurend |
| Foutpercentage                         |                                 |           |                    |           |
| Fouten in de jaarrekening (% lasten)   | ≤ 1%                            | >1%<3%    | -                  | ≥ 3%      |
| Onzekerheden in de controle (% lasten) | ≤ 3%                            | >3%<10%   | ≥ 10%              | -         |

De goedkeuringstoleranties zijn gerelateerd aan de zogenaamde omvangbasis. De omvangbasis is gelijk aan de totale lasten van de gemeente, exclusief mutatie reserves. De omvangbasis van de begroting 2018 bedraagt € 72.076.000. Op basis van de toleranties zal een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van € 720.000 en een totaal van onzekerheden van € 2.160.000 de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet aantasten. Aangezien de accountant de controletolerantie lager vaststelt dan de materialiteit, is het grensbedrag voor de bepaling van het financieel belang € 540.000 (75% van de materialiteit).

#### *Rapporteringstoleranties*

De raad kiest ervoor om voor de controle van de jaarrekening 2018:

- De rapportering te laten plaatsvinden op het niveau van taakvelden, en;

- de rapporteringstolerantie per taakveld vast te stellen op € 75.000.

Voor de interne controle hanteren we een rapporteringstolerantie van € 5.000 voor onze rapportage richting het MT en College.

De processen zijn op basis van financieel belang en het risicoprofiel ingedeeld in twee categorieën: hoog en laag. Deze indeling bepaalt de controlefrequentie. Bij financieel belang wordt de volgende indeling gehanteerd:

| Financieel belang | Bedrag      |
|-------------------|-------------|
| Hoog              | ≥ € 540.000 |
| Laag              | < € 540.000 |

De mate waarin een proces risicovol is, wordt bepaald aan de hand van de volgende vragen:

- Is sprake van veel transacties
- Zijn de transacties uniek en hebben ze geen repeterend karakter
- Is sprake van veel en/of complexe regelgeving
- Is sprake van wijziging in het proces of in het systeem, de organisatie of betrokken medewerkers
- Is het proces nieuw
- Zitten er schattingselementen in het proces of in de uitkomsten van het proces
- Is sprake van een verhoogd frauderisico
- Hebben interne controles in de achterliggende jaren bevindingen opgeleverd

Het aantal keren dat één van de bovenstaande vragen met 'ja' wordt beantwoord, bepaalt het risicoprofiel van het proces:

| Risicoprofiel | Aantal Ja |
|---------------|-----------|
| Hoog          | >4 keer   |
| Midden        | 2-3 keer  |
| Laag          | 0-1 keer  |

De volgende tabel geeft de relatie weer tussen financieel belang, risicoprofiel en de frequentie waarin processen worden gecontroleerd:

| Financ. Belang \ Risico | Laag          | Midden        | Hoog          |
|-------------------------|---------------|---------------|---------------|
| Hoog                    | Tweejaarlijks | Jaarlijks     | Jaarlijks     |
| Laag                    | Driejaarlijks | Driejaarlijks | Tweejaarlijks |

De processen die hoog scoren qua financieel belang en risico (rood gemarkeerd), ook wel kritische processen genoemd, zullen elk jaar onderdeel uitmaken van de rechtmatigheidcontrole. De processen die op deze onderdelen lager scoren, zullen daarentegen ofwel tweejaarlijks, ofwel driejaarlijks worden gecontroleerd.

### 2.3 Onderbouwing aantal deelwaarnemingen

De aantallen voor de uitvoering van de interne controlewerkzaamheden zijn per proces verschillend. In onderstaande tabel is te zien welke aantallen posten gecontroleerd moeten worden bij bepaalde frequenties waarmee een proces zich voordoet. Hoe beter de kwaliteit van de uitgevoerde controles (zichtbaar zijn van de controle en uitgevoerd zijn van de controle door een deskundige medewerker) hoe lager het aantal te toetsen posten uitvalt in de laatste kolom. Bij de aantallen in de laatste kolom van de onderstaande tabel is het uitgangspunt dat er in het proces controles ingebouwd zijn.

| Frequentie       | Populatie      | Omvang deelwaarneming |
|------------------|----------------|-----------------------|
| Jaarlijks        | 1              | 1                     |
| Kwartaal         | 4              | 2                     |
| Maandelijks      | 12             | 4                     |
| Wekelijks        | 52             | 10                    |
| Dagelijks        | 250            | 25                    |
| Meerdere per dag | Groter dan 250 | 45                    |

Het aantal gevonden fouten tijdens de controle kan aanleiding zijn om de omvang van de deelwaarneming aan te passen.

De methode waarmee posten geselecteerd worden verschilt per proces. Een (a-selecte) steekproef en kritische deelwaarneming zijn twee methoden om posten mee te selecteren. Bij een a-selecte steekproef worden de te controleren posten willekeurig geselecteerd en bij een kritische deelwaarneming is sprake van een gerichte selectie. Per proces wordt aangegeven hoe de selectie heeft plaatsgevonden.

### **3. Controleaanpak**

In bijlage A bij dit controleplan is een overzicht opgenomen van de geïdentificeerde processen met risicoprofiel. In dit hoofdstuk wordt de aanpak van de uitvoering van de controle beschreven.

#### **3.1 Administratieve organisatie en interne beheersing**

De basis voor de uitvoering van de risicoanalyse en de totstandkoming van de werkplannen zijn de procesbeschrijvingen. De processen worden beoordeeld op actualiteit en waar nodig vinden aanpassingen plaats.

Bij de uitvoering van de interne controlewerkzaamheden wordt zoveel mogelijk gesteund op aanwezige beheersingsmaatregelen. Bij tekortkomingen in de interne beheersing zullen meer gegevensgerichte werkzaamheden moeten plaatsvinden.

#### **3.2 Risicoanalyse**

Het controleplan is gebaseerd op een risicoanalyse. Een risico is de kans dat een ongewenste situatie zich voordoet en de impact die de ongewenste situatie in dat geval heeft. De kans dat de schade wordt geleden in combinatie met de omvang van de mogelijke schade moet worden afgewogen tegen de investering die gedaan moet worden om de schade te voorkomen. De werkwijze met betrekking tot de risicoanalyse is in hoofdstuk 2 beschreven.

#### **3.3 Werkprogramma's**

Per te controleren proces wordt een werkprogramma opgesteld. Op dit moment is dat een checklist met de uit te voeren werkzaamheden per proces. Wij gaan in 2018 starten met het verbeteren van de werkprogramma's en de controlememo's.

## 4. Verslaglegging en rapportage

### 4.1 Rapportage intern

De voortgang en bevindingen van het controleplan worden gerapporteerd aan de concerncontroller. Per gecontroleerd proces wordt door de medewerker die de interne controle uitvoert een concluderend memo opgesteld. In dit memo worden de uitgevoerde werkzaamheden beschreven en de bevindingen bij de controles vermeld. Aan deze bevindingen wordt een conclusie verbonden en worden eventuele aanbevelingen gedaan ter verbetering van het desbetreffend proces.

Het MT en het college worden periodiek op de hoogte gebracht van de uitkomsten van de interne controle.

### 4.2 Rapportage accountant

De uitkomsten van de interne controle worden gerapporteerd aan de accountant. Hij kan deze uitkomsten gebruiken bij de oordeelsvorming bij de jaarrekeningcontrole. De accountant zal ook zelf aanvullende werkzaamheden verrichten, omdat hij niet alleen kan steunen op de bevindingen van onze interne controle. Daarvoor moet de organisatie voldoen aan eisen van objectiviteit, deskundigheid en systematische aanpak. Deze vereisten zijn niet haalbaar voor een organisatie van onze omvang.

## 5. Planning

In dit hoofdstuk wordt de tijdsplanning voor de uitvoering en rapportage over interne controles aangegeven.

| Nr. | Omschrijving                                                                                                                                                   | Periode                               | Wie                                    |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|----------------------------------------|
| 1   | Opstellen/actualiseren controleprotocol en normenkader                                                                                                         | 30 oktober 2018                       | Adviseur control en concerncontroller  |
| 2   | Actualiseren IC plan                                                                                                                                           | 30 oktober 2018                       | Adviseur control en concerncontroller  |
| 3   | Vaststellen controleprotocol (indien gewijzigd) en interne controleplan in MT en daarna aanbieden aan college en raad (onder voorbehoud bespreking accountant) | 8 november 2018                       | MT                                     |
| 4   | Bespreken controleplan en controleprotocol met accountant                                                                                                      | 26 november 2018                      | Concerncontroller en accountant        |
| 5   | Afronding interne controle 1e half jaar 2018 inclusief beoordeling resultaten interne controle                                                                 | 15 november 2018                      | IC medewerkers en adviseurs control    |
| 6   | Lijst op te leveren stukken interim-controle                                                                                                                   | 26 november 2018                      | Accountant en organisatie              |
| 7   | Interimcontrole accountant                                                                                                                                     | 26 november 2018 tot 30 november 2018 | Accountant                             |
| 8   | Start interne controles 2 <sup>e</sup> half jaar                                                                                                               | 1 december 2018                       | IC medewerkers                         |
| 9   | Ontvangst concept managementletter                                                                                                                             | 21 januari 2019                       | Accountant                             |
| 10  | Bespreking concept managementletter met wethouder, secretaris, concerncontroller                                                                               | 19 januari 2018                       | Accountant                             |
| 11  | Behandeling managementletter in College B&W en WFO                                                                                                             | 24 januari 2019                       | Griffie                                |
| 12  | Afronding interne controle 2e half jaar 2018 inclusief beoordeling resultaten interne controle                                                                 | 15 februari 2018                      | IC medewerkers en adviseurs control    |
| 13  | Opstellen eindrapportage interne controle                                                                                                                      | 1 maart 2018                          | Adviseurs control en concerncontroller |

## Bijlage I Normen- en toetsingskader 2018

| Normenkader                           |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Toetsingskader                                                                                                             |                                                                                     |                                                                       |                                                        |
|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Programma's                           | Externe wetgeving                                                                                                                                        | Interne regelgeving                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Recht                                                                                                                      | Hoogte                                                                              | Duur                                                                  | Hardheids-clausule                                     |
| <b>Algemeen voor alle programma's</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Grondwet</li> <li>▪ Gemeentewet</li> <li>▪ Awb</li> </ul>                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Inspraakverordening</li> <li>▪ Mandaatbesluit</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                            |                                                                                     |                                                                       |                                                        |
| <b>Burger en bestuur</b>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Grondwet</li> <li>▪ Wet Openbaarheid van Bestuur</li> </ul>                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening rechtspositie wethouders en raadsleden 2011</li> <li>▪ Verordening geldelijke voorzieningen commissieleden en fractievergoeding 2011</li> <li>▪ Ombudsverordening</li> <li>▪ Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie Midden-Drenthe 2018</li> <li>▪ Verordening op de raadscommissies 2014</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 2-26</li> <li>▪ 2, 3, 4, 5, 6</li> <li>▪ 3</li> <li>6, 11</li> <li>▪ 6</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 2-26</li> <li>▪ 2, 3</li> <li>6</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 2-26</li> </ul>              |                                                        |
| <b>Werk en inkomen</b>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Burgerlijk wetboek</li> <li>▪ Wet Basisregistratie personen</li> <li>▪ Wet rechten burgerlijke stand</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening Basisregistratie personen 2014</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                   | In relatie tot leges                                                                                                       |                                                                                     |                                                                       |                                                        |
|                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Participatiewet</li> <li>▪ Wet sociale werkvoorziening</li> </ul>                                               | zie inkomensondersteuning                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                            |                                                                                     |                                                                       |                                                        |
|                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Participatiewet</li> </ul>                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 3-17, 20, 21</li> </ul>                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 19, 20</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 4, 10, 11, 12, 21</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 28</li> </ul> |
|                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Participatiewet</li> <li>▪ Wet inburgering (nieuwkomers)</li> <li>▪ ROA/VVTV</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening Wet Inburgering</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 9, 10</li> </ul>                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 5, 9, 10</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 5</li> </ul>                 |                                                        |

|                           |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                   |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Participatiewet</li> <li>▪ IOAW</li> <li>▪ IOAZ</li> <li>▪ Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Individuele inkomenstoeslag februari 2015</li> <li>▪ Verordening Clientenparticipatie 2015</li> <li>▪ Afstemmingsverordening Participatiewet IOAW en IOAZ 2015</li> <li>▪ Verordening Minimaregelingen februari 2015</li> <li>▪ Verordening individuele studietoelage Participatiewet 2015</li> <li>▪ Re-integratieverordening Participatiewet juli 2015</li> <li>▪ Beleidsregel plaatsingsubsidie 2017</li> <li>▪ Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015</li> <li>▪ Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW, en IOAZ 2015</li> <li>▪ Verordening loonkostensubsidie Participatiewet 2015</li> <li>▪ Verordening Persoonsgevonden budget begeleid werken wet sociale werkvoorziening</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 3, 4, 5, 6</li> <li>▪ 5, 6</li> <li>▪ 2, 6, 8, 9</li> <li>▪ 5, 6, 7, 10</li> <li>▪ 2, 3, 5.2</li> <li>▪ 2, 3, 4, 17</li> <li>3, 5</li> <li>▪ 1, 2, 3</li> <li>▪ 4</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 3, 4, 5, 6</li> <li>▪ 7, 8, 9</li> <li>▪ 5, 6</li> <li>▪ 4</li> <li>▪ 10, 14, 15, 19</li> <li>4, 5, 8</li> <li>▪ 2</li> <li>▪ 3, 6, 7, 8</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li></li> <li>▪ 7, 8, 9</li> <li>▪ 6, 10</li> <li></li> <li>▪ 6, 7, 15, 19</li> <li></li> <li></li> <li>▪ 5</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 7</li> <li>▪ 11</li> <li>▪ 13</li> <li>▪ 6</li> <li>▪ 23</li> <li></li> <li>▪ 8</li> <li>▪ 17</li> </ul> |
| <b>Veiligheid</b>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet veiligheidsregio's</li> <li>▪ Gemeentewet</li> <li>▪ Opiumwet</li> </ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Algemene plaatselijke verordening Midden-Drenthe 2017</li> <li>▪ Festiviteiten en evenementenverordening</li> <li>▪ Verordening op de Speelautomatenhal</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>In relatie tot leges</li> <li>In relatie tot leges</li> <li>In relatie tot leges</li> </ul>                                                                                    |                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                   |
| <b>Onderwijs en Jeugd</b> | ▪ Wet op het primair onderwijs; Wet op de expertisecentra; Wet op het voortgezet onderwijs                                                              | Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2017                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 4, 6, 7, 8, 9, 9a, 11, 14, 16, 19a, 25</li> </ul>                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 4, 14, 25, 31</li> </ul>                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 11, 14, 15, 17</li> </ul>                                                                                        |                                                                                                                                                   |
|                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet primair onderwijs</li> <li>▪ Wet op het voortgezet onderwijs</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening subsidiëring godsdienst- en vormingsonderwijs</li> <li>▪ Verordening leerlingenvervoer</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 2, 5.2, 5.3, 5.4</li> <li>▪ 2, 3, 11,</li> </ul>                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 5.1, 8</li> <li>▪ 3.1, 8, 9,</li> </ul>                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li></li> <li>▪ 4, 5.2</li> </ul>                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li></li> <li>▪ 29, 30</li> </ul>                                                                              |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                |                                                                         |                                                       |                                                                  |
|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
|                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet educatie- beroepsonderwijs</li> <li>▪ Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek</li> <li>▪ Leerplichtwet</li> <li>▪ Wet OKE</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017</li> </ul>                                                                                   | 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 31                                                                 | 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27          |                                                       |                                                                  |
|                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Jeugdwet</li> </ul>                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening Wmo en Jeugdhulp 2018 gemeente Midden-Drenthe</li> </ul>                                                                                                             | 15, 19                                                                                                                         | 16, 17                                                                  |                                                       | 28                                                               |
| <b>Bouw, wonen en milieu</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet ruimtelijke ordening</li> <li>▪ Besluit ruimtelijke ordening</li> <li>▪ Wet algemene bepalingen omgevingsrecht</li> </ul>                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Landschapsverordening</li> <li>▪ Exploitatieverordening</li> <li>▪ Bestemmingsplannen</li> <li>▪ Bouwverordening</li> </ul>                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 14</li> <li>▪ 3, 9</li> </ul> <p>In relatie tot leges</p> <p>In relatie tot leges</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 5</li> </ul>                   |                                                       |                                                                  |
|                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet ISV</li> <li>▪ Woningwet</li> <li>▪ Bouwbesluit</li> <li>▪ Huurprijzenwet woonruimte</li> <li>▪ Huisvestingswet</li> <li>▪ Wet op de huurtoeslag</li> <li>▪ Wet bevordering eigen woningbezit</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening VROM Startersregeling</li> <li>▪ Verordening op het gebruik van woningen als tweede woning</li> <li>▪ Verordening Verzilverlening gemeente Midden-Drenthe</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 6</li> <li>▪ 4</li> </ul> <p>5, 7, 9</p>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 4, 5, 6</li> </ul> <p>7, 9</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 9</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 10</li> </ul> <p>12</p> |
|                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet milieubeheer</li> <li>▪ Wet belastingen op milieugrondslag</li> <li>▪ Wet algemene bepalingen omgevingsrecht</li> </ul>                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Compensatieverordening</li> <li>▪ Bestemmingsplannen</li> </ul>                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 8.1</li> </ul> <p>In relatie tot leges</p>                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 8.2</li> </ul>                 |                                                       |                                                                  |
|                              |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                |                                                                         |                                                       |                                                                  |

|                        |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                 |                 |             |                |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------|----------------|
| <b>Openbare ruimte</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wegenverkeerswet</li> <li>▪ Besluit administratieve bepalingen wegverkeer</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Algemene plaatselijke verordening</li> </ul>                                                                                                                                                 | In relatie tot leges                                                                            |                 |             |                |
|                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Boswet</li> <li>▪ Kaderwet LNV subsidies</li> </ul>                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Bomenverordening</li> <li>▪ Bestemmingsplannen</li> </ul>                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 11</li> </ul> In relatie tot leges                     |                 |             |                |
|                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Gemeentewet</li> <li>▪ Wet op de lijkbezorging</li> </ul>                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Beheersverordening begraafplaatsen 2013</li> </ul>                                                                                                                                           | In relatie tot leges                                                                            |                 |             |                |
|                        |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                 |                 |             |                |
| <b>Vrije tijd</b>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet op het specifiek cultuurbeleid</li> <li>▪ Monumentenwet</li> </ul>               | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Algemene subsidieverordening</li> <li>▪ Tarieven gemeentelijke sportaccommodaties 2017</li> <li>▪ Festiviteiten en evenementenverordening</li> <li>▪ Algemene subsidieverordening</li> </ul> | zie algemene middelen<br>alle<br>In relatie tot leges<br>▪ 4, 5, 6, 8, 9, 2, 10, 15, 16, 21, 22 | alle<br>▪ 3, 18 | alle<br>▪ 7 | n.v.t.<br>▪ 23 |
| <b>Zorg en welzijn</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet maatschappelijke ondersteuning</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers</li> <li>▪ Verordening gemeentelijk fonds gezondheidszorg</li> <li>▪ Algemene subsidieverordening</li> </ul>                        | ▪ 3, 4<br>▪ 4, 5, 6, 8, 9, 2, 10, 15, 16, 21, 22                                                | ▪ 5<br>▪ 3, 18  | ▪ 7         | ▪ 23           |
|                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Wet maatschappelijke ondersteuning</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening Wmo en Jeugdhulp 2018 gemeente Midden-Drenthe</li> <li>▪ Regeling Mantelzorgwaardering Midden-Drenthe 2017</li> </ul>                                                            | 7, 8, 19<br>1, 3                                                                                | 9, 10, 11<br>2  | 9<br>2      | 28             |

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                            |                                                                                                              |                                                                                                          |                                                        |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | ▪ Zorgkostenregeling 2018 gemeente Midden-Drenthe                                                                                                                                                                                       | 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11                                                                                                                      | 7,8, 9, 10, 11                                                                                               |                                                                                                          |                                                        |
| <b>Algemene middelen</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Gemeentewet</li> <li>▪ Regeling uitzettingen en derivaten decentrale ovh.</li> <li>▪ Wet op het BTW compensatiefonds</li> <li>▪ Wet op de loonbelasting 1964</li> <li>▪ Wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties</li> <li>▪ Vennootschapsbelasting</li> <li>▪ Wet houdbare overheidsfinanciën</li> <li>▪ Financiële Verhoudingswet</li> <li>▪ Besluit Begroting en Verantwoording</li> <li>▪ Besluit accountantscontrole decentrale overheden</li> <li>▪ BTW compensatiefonds</li> <li>▪ Wet Bibob</li> <li>▪ Algemene wet bestuursrecht</li> <li>▪ Wet financiering decentrale overheden</li> <li>▪ Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen</li> <li>▪ Wet waardering Onroerende Zaken</li> <li>▪ Wet gemeenteschappelijke regelingen</li> <li>▪ Ambtenarenwet</li> <li>▪ CAR/UWO</li> <li>▪ Rechtspositiebesluit burgemeesters</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Algemene subsidieverordening</li> <li>▪ Legesverordening 2018</li> <li>▪ Controleverordening gemeente Midden-Drenthe</li> <li>▪ Financiële verordening 2016 gemeente Midden-Drenthe</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 4, 5, 6, 8, 9,2, 10, 15, 16, 21, 22<br/>alle</li> <li>alle</li> <li>alle</li> <li>alle</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 3, 18<br/>alle</li> <li>alle</li> <li>alle</li> <li>alle</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 7<br/>alle</li> <li>alle</li> <li>alle</li> <li>alle</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 23</li> </ul> |

|                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                            |                                                            |                                         |  |
|----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|--|
|                | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Rechtspositiebesluit wethouders</li> <li>▪ Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)</li> <li>▪ WNT / Beleidsregels WNT 2017</li> <li>▪ Wet verbetering poortwachter</li> <li>▪ Wet arbeid en zorg</li> <li>▪ Aanbestedingswet</li> <li>▪ Gids proportionaliteit</li> <li>▪ Aanbestedingsreglement Werken (ARW)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Beleidsregels inkoop en aanbesteding gemeente Midden-Drenthe</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                            |                                                            |                                         |  |
| <b>Overige</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Verordening Forensenbelasting 2018</li> <li>▪ Verordening Lijkbezorgingsrechten 2018</li> <li>▪ Verordening Marktgeld 2018</li> <li>▪ Verordening Onroerende-Zaakbelastingen 2018</li> <li>▪ Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing 2018</li> <li>▪ Verordening Rioolheffing 2018</li> <li>▪ Verordening Toeristenbelasting 2018</li> <li>▪ Verordening Bedrijven Investeringszone Centrum Beilen 2017</li> </ul> | 2, 3, 4, 6A,<br>2, 3, 7, 10<br><br>2, 3, 7, 8, 10<br>1, 2,<br>3, 7, 9<br>3, 4, 9, 11<br>1, 2, 3<br>3,4,5,7 | 4, 5<br>4<br>4<br>3, 4, 5, 8<br>6<br>5,6<br>4, 5, 6<br>6,8 | 6<br>5<br>5<br>▪ 7<br>5<br>7<br>7<br>11 |  |

## Bijlage II Overzicht werkprocessen

Kritische processen waarop jaarlijks interne controle wordt uitgevoerd:

| Nr. | Omschrijving                   | Financieel belang<br>Lasten 2018 | Baten 2018          | Categorie<br>Fin.belang | Beoordeling<br>Risiko *) | Contactpersoon<br>afdeling            | Contactpersoon<br>control |
|-----|--------------------------------|----------------------------------|---------------------|-------------------------|--------------------------|---------------------------------------|---------------------------|
| 1   | Algemene Uitkering             |                                  | € 44.528.000        | Hoog                    | Midden                   | Jan Bosma / Rolf Bloem                | Nynke de Vries            |
| 2   | Inkopen en aanbestedingen      | € 21.100.000                     |                     | Hoog                    | Hoog                     | Nynke de Vries /<br>Caroliene Kooiker | Rolf Bloem                |
| 3   | Salarissen                     | € 15.530.000                     |                     | Hoog                    | Hoog                     | Wiebe Bosman / Henk<br>Heijnen        | Nynke de Vries            |
| 4   | Werk en inkomen (Participatie) | € 7.031.000                      |                     | Hoog                    | Hoog                     | Harriet Gerrits / Andries<br>Terpstra | Rolf Bloem                |
| 5   | WMO                            |                                  |                     |                         |                          |                                       |                           |
|     | a. hulpmiddelen                | € 1.392.000                      |                     | Hoog                    | Hoog                     | Dennis Boswijk/Karin Spe              | Rolf Bloem                |
|     | b. Huishoudelijke hulp         | € 3.757.000                      |                     | Hoog                    | Hoog                     | Dennis Boswijk/Karin Spe              | Rolf Bloem                |
|     | c. begeleiding                 | € 3.614.000                      |                     | Hoog                    | Hoog                     | Dennis Boswijk/Karin Spe              | Rolf Bloem                |
| 6   | Jeugdzorg                      | € 6.158.000                      |                     | Hoog                    | Hoog                     | Dennis Boswijk/Karin Spe              | Rolf Bloem                |
| 7   | Subsidies                      | € 3.575.000                      |                     | Hoog                    | Hoog                     | Harriet Gerrits                       | Rolf Bloem                |
| 8   | Belastingen                    |                                  |                     |                         |                          |                                       |                           |
|     | a. OZB                         |                                  | € 6.045.000         | Hoog                    | Midden                   | Karst Stoffers                        | Nynke de Vries            |
|     | b. Afval                       |                                  | € 2.614.000         | Hoog                    | Midden                   | Karst Stoffers                        | Henk Heijnen              |
|     | c. Rioolheffing                |                                  | € 3.891.000         | Hoog                    | Midden                   | Karst Stoffers                        | Henk Heijnen              |
|     | d. Toeristenbelasting          |                                  | € 910.000           | Hoog                    | Midden                   | Karst Stoffers                        | Nynke de Vries            |
| 9   | Leges                          |                                  |                     |                         |                          |                                       |                           |
|     | a. Bouwleges                   |                                  | € 640.000           | Hoog                    | Midden                   | Ger v.d.Veen                          | Henk Heijnen              |
| 10  | Grondexploitatie               | pm                               |                     | Hoog                    | Hoog                     | Suzanne Braxhoofden                   | Henk Heijnen              |
| 11  | Treasury en financiering       | pm                               |                     | Hoog                    | Hoog                     | Jan Bosma                             | Rolf Bloem                |
| 12  | SISA Samenleving               | pm                               |                     | Hoog                    | Hoog                     | Willem Hazeveld                       | Rolf Bloem                |
|     | SISA BDU                       |                                  |                     | Laag                    | Hoog                     | Henk Heijnen                          | Nynke de Vries            |
| 13  | reserveringen                  | € 11.748.000                     | € 13.812.000        |                         | Midden                   | Rolf Bloem                            | Nynke de Vries            |
|     | <b>Subtotaal</b>               | <b>€ 73.905.000</b>              | <b>€ 72.440.000</b> |                         |                          |                                       |                           |
|     | Niet beoordeelde processen     |                                  |                     |                         |                          |                                       |                           |
|     | kapitaallasten                 | € 6.646.000                      |                     |                         |                          |                                       |                           |
|     | overig                         | € 6.946.000                      | € 10.714.000        |                         |                          |                                       |                           |
|     | <b>Totaal begroting 2018</b>   | <b>€ 87.497.000</b>              | <b>€ 83.154.000</b> |                         |                          |                                       |                           |
|     | Procentueel                    | 84,47%                           | 87,12%              |                         |                          |                                       |                           |

Processen die niet jaarlijks gecontroleerd worden:

| Proces                                                   | 2018 | 2019 | 2020 |
|----------------------------------------------------------|------|------|------|
| Forenzenbelasting                                        |      | x    |      |
| Begrafenisrechten                                        |      | x    |      |
| Leges burgerzaken                                        |      | x    |      |
| Invordering                                              |      | x    |      |
| Marktgelden                                              |      |      | x    |
| Processen milieustraat (Afvoer, inzameling, opbrengsten) |      |      | x    |
| Onderwijshuisvesting                                     |      |      | x    |
| Zwembaden                                                | x    |      |      |
| Overige opbrengsten (o.a. detachering, verhuur)          | x    |      |      |
| Bestuursdeclaraties                                      | x    |      |      |
| Grote projecten (inclusief subsidiebaton)                | x    |      |      |
| Verbonden partijen                                       | x    |      |      |